

Daniela Krien: Vielä joskus kerromme kaiken

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Daniela Krienin esikoisromaanin on keuhettu erityisesti intohimoisen rakkauden ja kielletyn suhteen kuvauksesta. Romaanissa on myös nykyään harvinaisia talonpoikaisromaanin elementtejä: suurperhe, edistyksellinen maatila ja valtava talo jota painavaa sanaa käyttävä isäntä johtaa.

Romaani sijoittuu pikkukylään ja kesään 1990 Itä-Saksassa, se kertoo tytön, minäkertojan seksuaalisesta halusta, joka on vastustamaton ja arkaainen hennon neidon ja rotevan miehen välinen fyysinen rakkaus, se on kielletty suhde joka ei suostu loppumaan. Romaani muistuttaa Lawrencen_ Lady Chatterleyn_ rakastajaa, paitsi että kyseessä on alaikäinen koulutyttö. Asetelma on mallia kaunotar ja hirviö: hyvin nuori, itkeskelevä ja hento nainen kohtaa ison miehen, hellän ja rajun, vähäpuheisen.

Tarina tarvitsee vastapainokseen sen jota petetään, Marian vilpittön ja hailea poikaystävä jää sivuun. Nuori päähenkilö, on alunperin lähtenyt tämän pojan matkaan, ja he ovat asettuneet maalaistalon vintille. Poika löytää valokuvauksen omistautuen täysin taiteelleen. Maria ite on masentunut, pinnaa koulusta, vetelehtii ja lukee Karamazovin veljeksiä.

Sitten Maria kiinnostuu naapurin oudosta isännästä. Komea raivopää, dostojevskimäinen ja kirjallisesti sivistynyt mies on kiinnostavampi kuin hiljaiselo kuvaava poikakaveri. Maria ei voi olla menemättä yhä uudestaan miehen luo pelottavaan maalaistaloon, jossa mikään ei ole muuttunut sataan vuoteen. Bronten *Humisevasta harjusta* tuttu raju mies-tyyppi ja siihen sopiva kartano. Pihassa raivoisat koirat, niityllä uljaat hevoset, talossa kiehtova kirjavalikoima ja sänky – sekä tyttö mahdottomassa tilanteessa.

Krien onnistuu tuomaan näihin romanttisiin aineksiin jotain poikkeuksellisen vaikuttavaa. Rakkauden taustalla ei ole suurta kaipuuta tai janoa – pikemminkin merkityksettömyyden kokemus DDR-ajan jälkeen.

Näin Krien sisustaa klassisen romaanin elementit uudelleen: intohimosta tulee himoa. Dostojevskilta valittu Karamazovien eettinen ylevä toimii ikään kuin taustamusiikkina, kun varsinaiset teemat periytyvät Knut Hamsunin_ Maan siunauksesta_ ja ehkäpä Bronten sisaruksilta.

Krien asettuu kerronnallisesti tähän huiman taitavaan kirjailijapolveen, joka osaa ottaa klassisten kertojien elementit ja pystyy tekemään niistä jotain uutta. Aivan Sarah Watersin tasolle hän ei yllä vielä, mutta kiinnostava kirjailija Krien on. Daniela Krien asuu Leipzigin, mutta hän ei ole Leipzigin kirjailijakoulun kasvatti, vaan itseoppinut mestariteosten lukija, ja dokumenttifilmien tekijä.

Romaanin Maria on alaikäinen koulutyttö, jonka epätoivoiset heittäytymiset heijastavat perhetilannetta. Isä on häipynyt Neuvostoliittoon ja menee naimisiin 19-vuotiaan tytön

kanssa. Äiti on syvästi depressiivinen, appivanhempiensä nurkkiin jäänyt, työtön keski-ikäisen kriisissä oleva nainen. Maria asustaa myös appivanhempien talossa, ja ehkä siksi hän inhoaa äitiään ja omaa tilannettaan, paeten isänsä ikäisen miehen syliin.

Krien hahmottaa muutamia symbolisesti merkitseviä, mutta realistisia ja elokuvallisia kohtauksia. Valitettavasti vain muutamia, niitä voisi olla enemmän. Esimerkiksi kohtaus alkupuolella, jossa tytär on hakenut tavaransa äidin luota ja epätoivoinen äiti lähtee viemään tätä Trabantilla poikaystävän luo. Kaikki yksityiskohdat viittaavat tilanteen merkittävyyteen:

“Muutaman sata metriä ennen Brendellin tilaa äiti sammuttaa moottorin ja antaa auton rullata omalla painollaan. Hän haluaa säästää bensiniä, tässähän on enää vain alamäkeä edessä. Sitten näen, kuinka hän vetää avaimen virtalukosta. Näyttää oudolta. Vasemmalla kohoaa tienpengeri, oikealla levittyvät niityt ja metsä alas laaksoon. Yhtäkkiä kuuluu kolahdus. Rattilukko loksahuttaa päälle. Tie kaartaa nyt oikealle, mutta me ajamme suoraan eteenpäin. Tartun äitiä käsivarresta, hän katsoo minuun silmät kauhusta laajenneina, sitten Trabant nousee pengertä ylös, hitaasti, hyvin hitaasti, kallistuu oikealle, kaatuu ensin kyljelleen ja viimein, kuin hidastettuna katolleen. Meillä ei ole turvavöitä, ja niin me putoamme, aivan ääneti, ensin sivusuuntaan ja sitten päistikkaa ja jäämme lopulta kauhusta kangistuneina makaamaan.” (53)

Tämä kohtaus jatkuu yhtä merkittävänä. Tytön tuleva rakastaja saapuu paikalle ja kääntää Trabantin pyörilleen. Äiti nostaa tytön matkalaukun autosta ja ajaa pois, niin että mies ja tyttö jäävät kahdestaan. Tilanteen symbolisuutta lisää vielä se, että mies oli juuri pyydystänyt jäniksen ja se liikahteli säkissä kun tyttö lähti miehen matkaan.

Arkaainen talonpoikainen elämä tuo kiinnostavan taustan tälle masennuksen ja himon draamalle. Taustalla on talonpoikainen elämäntapa jossa keskeistä on talo, vuodenajat, työnteke ja iso ruokapöytä. Maalaistalossa muutokset ovat niin hitaita että DDR-aika ei ehtinyt edes vaikuttaa, vain uskonnollisen moralismin se onnistui hävittämään. Siksi vuonna 1990 koulupoika voi tuoda alaikäisen tytön taloon, ja tämä otetaan ruokapöytään. Sekin hyväksytään, että hän ei viitsi mennä kouluun, aikansa hän potee masennustaan, mutta ryhdistyy kun saa töitä tehtäväkseen.

Romaanista voi nostaa esille kiinnostavalla tavalla kehitellyn “miehen sanan pitää” aiheen.

Samalla tavalla kuin isossa maalaistalon ruokapöydässä isännän sana on se, mitä kuunnellaan. Isännät toimivat, ja heille sanatkin ovat tekoja. Vaikka isäntä ei paljoa ruokapöydässä juttele “mutta silloin kun hän sanoo jotain, me muut vaikenemme ja kuuntelemme häntä, siinäkin tapauksessa että hän puhuu palturia, mitä ei kyllä usein satu.” (18).

Talonpoikainen perinne aikanaan erotti miesten sanan ja naisten sanan. Miehet käyttivät komentokieltä ja naiset vivahteikkaampaa, mutta vähemmän aikaan saavaa kieltä. Miesten tekojen tapaan vaikuttava kieli lumoo Marian. Hän on kasvanut ilman isää, ja lähes sanattomuuteen vaipuneen depressiivisen äidin kanssa. Maria odottaa äidiltä jämäkkää sanaa, komentoa, koska ei jaksa aamuisin lähteä kouluun: “Odotin, että hän raivoaisi ja pakottaisi minut jatkamaan koulunkäyntiä. Olisin oikeastaan ollut jopa iloinen siitä. Onhan hän

sentään äiti ja minä lapsi.”(38)

Maria kokee, että hänen odotetaan sanovan jotain varmaa ja päättäväistä: “Nyt äiti katsoo minuun, tuolla erityisellä katseellaan, joka kysyy: Ehkä sinä tiedät senkin, mitä minun pitäisi tehdä? Sano se, Maria !” (39).

Tätä taustaa vasten Marian jano miehen sanaan, sanoilla tekemiseen tulee selväksi. Hän kokee, että talon isäntä on vahva, painavasti sanova mutta vastuuntuntoinen. Pienetkin arvostuksen sanat savat hänet onnelliseksi.

Rakkaussuhteessa vanhempaan mieheen tämä sanoilla tekeminen erotisoituu. Ensimmäisen yön jälkeen tyttöä kiihottaa hänen rakastajansa sana, viestiksi kirjoitettu: “Miestä halutti yöllä saada tuo nainen, ja hän sai tämän.” Määrätietoisuus, jota tuo lause ilmaisee on se, mitä tyttö on kaivannut. Ja kun mies eräänä iltana kommentaa “Ja nyt sinä tulet minun mukaani !” tyttö on kuin hypnotisoitu ja seuraa miestä.

Tämä sanojen vaikutus tekojen tavoin kuuluu toki sekä naisten että miesten sanankäyttöön. Kielen performatiivina tunnettu sanan voima kuitenkin puuttuu Marian äidiltä, hänen heikkouttaan vasten miehen sanasta tulee tytön mielessä niin ihailtava ja eroottinen.

Maalaiskylä kuolee, ja samalla se tuntuu elävän ikuisesti jatkuvasta rapistumisestaan huolimatta. Tarinan tasapaino edellyttää, että maatilán isäntä kiinnostuu luomuviljelystä sekä steineriläisistä kotieläinten hoidosta. Varsinainen rakkaustarina päättyy katastrofiin, ja siihen romaanin nimi viittaa. Nyt tapahtumista vaietaan, mutta vielä joskus kerromme kaiken.

Daniela Krien on kertonut romaaninsa valmistumisprosessista sen, että perusta on kirjoitettu kahden viikon ja viiden päivän purkauksessa. Sen jälkeen hän työsti romaania varsin pitkään, hän sanoo että kyse ei ollut tekstin hiomisesta vaan syventämisestä ja täydentämisestä. Ainoa puute on romaanin kesken jääneet teemat, siinä kehitellään monia ihmiskohdaloita, kuten klassisessa epiikassa, mutta kun ne tiivistetään kahteensataan sivuun syntyy paikoin kesken jääneen vaikutelma, vaikka siitä ei ole kyse.

Daniela Krien: *Vielä joskus kerromme kaiken.* Suom. Ilona Nykyri, Gummerus 2014